

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ РОЛІ "ЛЮДСЬКОГО ЧИННИКА" В ІННОВАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДПРИЄМСТВ

*О.Г. Жмайлова,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту ДВНЗ "Українська
академія банківської справи НБУ",
м. Суми, Україна*

Роль людини та людського капіталу в ринковій економіці досліджується з різних¹ підходів, глибоко і достатньо давно. Фахівцями вивчаються питання соціального захисту працівників; визначається вплив рівня освіти та науки на інноваційний розвиток; досліджуються закономірності зміни рівня безробіття, динаміки реальних доходів працівників, вплив формування середнього класу в країні на економічні зрушення; розробляються мотиваційні механізми впливу на продуктивність праці; досліджуються міграційні процеси (в тл. наукової еліти); визначається значення інноваційного підприємництва як форми прояву діяльності управління-новатора і т. ін.

Досліджуючи роль "людського чинника" в інноваційному забезпеченні, необхідно визначити економічні важелі макросередовища та місце в ньому людини. По-перше, це рівень безробіття (за методологією МОП у віці 15-70 років), який в Україні за підсумками 2012 р. становив 8,1% до економічно активного населення, тоді як в 2008 р. складав 7,6%, а станом на 1 серпня 2013 р. - 8,6% [2].

З підвищенням рівня безробіття, зросла заборгованість із виплати заробітної плати. Станом на 1 травня 2013 р. приріст суми заборгованості по Україні, порівняно з 2012 р. склав 4,1% всього та 19,8% - на економічно активних підприємствах [2]. Це обумовило зниження реальних доходів та збільшення розширування населення.

Несприятливе економічне становище в Україні на початку 90-х років минулого століття зіграло свою негативну роль у інноваційному забезпеченні таким ресурсом як людина через міграцію¹ Населення за кордон. Іммігрантами виявилась наукова еліта та першокласні фахівці різних галузей економіки, внаслідок чого держава втратила найцінніше - знання в особі людини, як ресурсу. Постраждали при цьому, в першу чергу, національні товаровиробники, науково-дослідні установи, освітні заклади тощо.

Починаючи з кінця 80-х років минулого століття в Україні намітилася тенденція до спаду приросту населення, а з початку 90-х років відбувається природне щорічне загальне скорочення населення в межах 200-350 тис. чол.

[2]. Показник народжуваності в Україні за останні три роки стабілізувався і становить близько 11 дітей на 1000 осіб наявного населення, однак рівень його не достатній, що обумовлює все більше старіння нації. Так, за даними перепису населення 2001 р., вікова група літніх людей досягла 14,4%, а в останні роки рівень цього показника зареєстрований на межі 15-16% [2].

Аналіз сучасного інноваційного розвитку свідчить про прискорення змін у промисловості - технології, структурі, масштабах, територіальному розміщенні й організації виробництва; співробітництві країн світу, загальною формою якого став міжнародний трансфер технологій та відбулась принципова переоцінка ролі "людського чинника". Країни обмінюються інноваціями в процесі проведення міжнародних конференцій, семінарів, виставок. Тому, на думку науковців, необхідно вести мову про інноваційні соціальні технології - структуровану сукупність прийомів і методів, спрямовану на вивчення, актуалізацію та оптимізацію інноваційної діяльності, внаслідок чого створюються та матеріалізуються нововведення, що обумовлюють якісні зміни у різних сферах життєдіяльності, орієнтовані на раціональне використання матеріальних, економічних і соціальних ресурсів [3].

На сьогодні в Україні показники оцінки інноваційних чинників, пов'язаних з використанням людського капіталу в Україні відстають від показників розвинених країн світу. Підтвердженням є низькі позиції у загальному рейтингу за обсягами прямих іноземних інвестицій, рівня розвитку трансферу технологій, масштабами охоплення навчальних закладів і державних установ Інтернетом, конкуренцією між Інтернет провайдерами та поширеністю використання засобів мобільного зв'язку серед населення, що значно ослаблює інтенсивність розповсюдження новітніх комунікаційних технологій і виступає гальмуючим чинником розвитку інноваційної сфери. Не високий рейтинг (80-90 позиція) має також Україна за розповсюдженням ліцензування зарубіжних технологій, що підвищує залежність її економіки від імпорту нових технологій, тоді як на експорт йде продукція з відносно невисокою часткою доданої вартості; за сприйнятливістю підприємств до технологічних нововведень, державними закупівлями прогресивних технологічних продуктів та готовністю економіки України до сприйняття інновацій, говорять про нерозвиненість інфраструктури інновацій та недостатню підтримку з боку держави розвитку інноваційних процесів, т. ін.[1].

Таким чином, роль людського фактора на макрорівні інноваційного забезпечення проявляється як в глобальних масштабах, так і на рівні підприємств, що діють в умовах створеного середовища. Реалізація інноваційних важелів людського розвитку має стати в Україні стратегічним напрямом соціально-економічної політики, що дозволить забезпечити нову якість розвитку країни. Зміцнення здоров'я, покращення

освітнього потенціалу, забезпечення інших аспектів розвитку людей призведе до виникнення стійких, комплексних економічних і соціальних ефектів, економічна віддача від впровадження яких може істотно перевищувати віддачу від інвестицій у фізичний капітал.

Використані джерела

1. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір [Текст]. Колективна монографія/ За ред. Є.М. Лібанової. - К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень, 2006. - 316 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
3. Рнчев М.В. Инновации и инвестиции в процессе становления рыночной экономики в современной России [Текст] / М.В. Рычев И Вестник СамГУ, 2008. - № 1 (51). - С. 85-94.

Анотація

Дослідження присвячено вивченню ролі людського чинника в інноваційному забезпеченні підприємств. Це пов'язано зі специфікою та значенням людини не тільки як працівника підприємства, а і як системної складової мікро- та макросередовища діяльності підприємства, її місця в інноваційному забезпеченні, основними економічними важелями якого є: рівень безробіття, реальні доходи населення, міграція населення, приріст населення, народжуваність, зміни у технології виробництва, співробітництві країн і т. ін. Це потребує дослідження ролі "людського чинника", який є рушійною складовою механізму інноваційного забезпечення.

Ключові слова: рівень безробіття, реальні доходи населення, міграція населення, приріст населення, народжуваність, зміни у технології виробництва, людський чинник.

Аннотация

В исследовании изучена роль человеческого фактора в инновационном обеспечении предприятий. Это обусловлено спецификой и значением человека не только как работника предприятия, но и как системной составляющей микро- и макросреды деятельности предприятия, его ролью в инновационном обеспечении, основными экономическими рычагами которого являются: уровень безработицы, реальные доходы населения, миграция населения, прирост населения, рождаемость, изменения в технологии производства, сотрудничестве стран и т. п. Это вызывает необходимость исследования "человеческого фактора", как составляющей механизма инновационного обеспечения.

Ключевые слова: уровень безработицы, реальные доходы населения, миграция населения, прирост населения, рождаемость, изменения в технологии производства, человеческий фактор.

Summary

The research is devoted to studying the role of human factor in providing innovative enterprises. This is due to the specific values and rights, not only as employees, but as part of a system of micro- and macroenterprise and the definition of the human factor in providing innovative, the main economic levers are: unemployment, real income, migration, increase of population, fertility, changes in technology of production, etc. This requires a reassessment of the role of the "humah factor", which is the driving force of innovation mechanism.

Keywords: unemployment, real income, migration, increase of population, fertility, changes in technology of production, human factor.

Жмайлова, О.Г. Теоретичні аспекти економіко-статистичного вивчення ролі «людського чинника» в інноваційному забезпеченні підприємств [Текст] / О.Г. Жмайлова // Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи : збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6 грудня 2013 р.). – С. 50-53.